

Vědci z Masarykovy univerzity zjistili, že mezi mladými lidmi v Česku klesá zájem o plánování potomků. Nejvíce mezi ekonomicky znevýhodněnými

3.12.2024 - | Masarykova univerzita

Úhrnná plodnost podle dat z Českého statistického úřadu klesla mezi lety 2021 a 2023 z 1,83 na 1,45 dítěte na jednu ženu. Data z výzkumu Současná česká rodina ukazují, že mezi mladými lidmi klesají také plány mít v budoucnu dítě.

Na otázky týkající se rodiny a vztahů v letech 2020–2022 odpovídalo ve výzkumu Současná česká rodina téměř 6 000 respondentů. Respondenti mimo jiné odpovídali, zda plánují mít v příštích třech letech nebo někdy v budoucnu děti. „Díky časovému rozpětí sběru dat je možné porovnat, jak na tyto otázky odpovídali respondenti dotázaní v roce 2020 a ti, kteří byli dotázáni o dva roky později, a sledovat tak vývoj plánování plodnosti v české společnosti,“ vysvětluje vedoucí výzkumu, sociolog Martin Kreidl z Masarykovy univerzity.

V roce 2020 celkem 42 % dotázaných ve věku 18–39 let uvedlo, že v příštích třech letech plánují mít dítě. Mezi respondenty dotázanými v roce 2022 dosahoval tento podíl 30 %. Poklesly také celkové plány respondentů mít děti kdykoliv v budoucnosti. Nejvýrazněji klesly rodičovské plány u ekonomicky znevýhodněných respondentů, kteří mají nízké vzdělání, nízké příjmy a žijí v malých bytech nebo domech o maximálně dvou pokojích.

Mezi respondenty z domácností s příjmem nižším než 20 tisíc Kč měsíčně na osobu klesl podíl těch, kteří plánují děti někdy v budoucnu, z 66 % na 46 %. Mezi lidmi s nejvyššími příjmy – domácnosti s příjmem nad 40 tisíc Kč měsíčně na osobu – zůstal podíl těch, kteří plánují mít dítě, na 61 %. Plány se také liší podle vzdělání. Krátkodobé plány poklesly v letech 2020–2022 ve všech vzdělanostních skupinách, nejvíce ale u nejméně vzdělaných. Dlouhodobé plány naopak poklesly pouze u vysokoškolsky vzdělaných lidí. „U méně vzdělaných tak může jít jen o dočasný odklad, zatímco u vysokoškoláků jde zřejmě o trvalý záměr nemít (další) děti. I přes pokles ale platí, že mladí lidé s vysokoškolským vzděláním děti plánují ve vyšší míře než lidé s nižším vzděláním,“ doplňuje Kreidl.

Výsledky výzkumu poukazují na poměrně vysokou nejistotu indikovanou podílem lidí, kteří neví, zda chtějí mít v budoucnu děti. Vysoká nejistota v deklarovaných plánech naznačuje, že část lidí neodmítá, že by v budoucnosti měli dítě, ale spíše si budoucností nejsou jistí. Nejistota v plánování rodiny může odrážet obecné nejistoty, se kterými se potýkají mladí lidé v Česku. „Na rozdíl od odmítání rodičovství se nejistota dá potenciálně zvrátit. Lidé s nejistými plány momentálně děti neplánují, ale spíše čekají, co se stane – například na trhu s bydlením nebo na trhu práce,“ říká Martin Kreidl.

Ve druhé vlně výzkumu Současná česká rodina, jejíž sběr dat začne v roce 2025, budou výzkumníci dotazovat ty stejné respondenty, kteří se účastnili první vlny. Opětovné dotazování respondentů umožní prozkoumat, jak se jejich plány změnily, zda se lidem podařilo plány na děti uskutečnit nebo na kterých proměnných závisí případné odkládání plodnosti.

Výzkum Současná česká rodina je od roku 2024 financován z projektu „Český národní uzel pro

výzkum rodiny“ v rámci Velkých výzkumných infrastruktur (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Novinky a výsledky z výzkumu je možné sledovat na webu <https://ggp-cz.fss.muni.cz> a na Facebooku Výzkum „Současná česká rodina“. Výzkum je součástí mezinárodního šetření Generations & Gender Survey a jeho výsledky lze porovnat s ostatními (nejen) evropskými zeměmi.

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/vedci-z-masarykovy-univerzity-zjistili-ze-mezi-mladymi-lidmi-v-cesku-klesa-zajem-o-planovani-potomku-nejvice-mez-ekonomicky-znevychovanymi>